

2015 JAAR VAN DE BODEM

bodembewust.be #bodembewust

In 2015 bestaat het Vlaamse bodemdecreet 20 jaar. Bovendien hebben de Verenigde Naties 2015 uitgeroepen tot het Internationaal Jaar van de Bodem. De Vlaamse overheid grijpt die gelegen-

heid aan om een jaar lang het belang van een gezonde bodem in de kijker te zetten.

Meer info op www.bodembewust.be

OVAM.link in een nieuwe jas

Sinds februari 2014 hanteert de Vlaamse overheid een nieuwe huisstijl. Die moet de Vlaamse overheidscommunicatie nog herkenbaarder maken. De redactie van OVAM.link besloot zich niet te beperken tot de nieuwe lettertypes en logo's, maar het hele blad een make-over te geven. Het resultaat ziet u vanaf dit nummer.

Uw vragen, opmerkingen en suggesties blijven welkom via ovam.link@ovam.be | www.facebook.com/ovam.be | [twitter @PersAtOVAM](https://twitter.com/PersAtOVAM)

Bodembewust

Stel dat je een enquête houdt en de Vlaming vraagt naar de grote ecologische uitdagingen van onze tijd. Zuiver water, minder afval en de strijd tegen de klimaatverandering zullen ongetwijfeld dikwijls terugkomen. Een gezonde bodem zal wellicht een pak minder vaak genoemd worden. En toch zijn er duizend-en-één redenen om bewuster om te gaan met de kwaliteit van onze bodem. Een gezonde bodem is letterlijk en figuurlijk een onmisbare basis voor natuur, ondernemen, voedselproductie en veilig en gezond leven en wonen.

Om te benadrukken hoe essentieel bodemkwaliteit is voor het leven op aarde riepen de Verenigde Naties 2015 uit tot het Internationaal Jaar van de Bodem. Om het bodembewustzijn ook in Vlaanderen te versterken, voert de Vlaamse overheid de campagne www.bodembewust.be, met onder meer advertenties, studiedagen en een groot debat. De OVAM coördineert deze campagne.

In 2015 vieren we ook de 20ste verjaardag van het bodemdecreet. In die tijd werden meer dan 4000 zwaar verontreinigde terreinen gesaneerd (p.2). Anno 2015 worden saneringen, zoals die van de oude gasfabriek in Oudenaarde (p. 4), slim afgestemd op de herontwikkelings- en bouwplannen voor de site. Dergelijke geïntegreerde saneringen worden stilaan de regel in plaats van de uitzondering.

"Bodembeheer en -sanering zullen de volgende jaren helemaal in het teken van maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen staan", zegt administrateur-generaal Henny De Baets in een gesprek naar aanleiding van de publicatie van het nieuwe Strategisch Plan 2015-2020 van de OVAM (p. 5). Met dat Strategisch Plan speelt de OVAM in op onze snel veranderende wereld: de strijd tegen de klimaatwijziging, de zoektocht naar duurzame groei, een efficiënter gebruik van ruimte en grondstoffen.

Wat die grondstoffen betreft, geven twee Olense bedrijven alvast het goede voorbeeld. Een plaatselijke schrijnwerker en een lokaal bouwbedrijf wisselen afval- en materiaalstromen uit (p. 7). Vanzelfsprekend levert dat milieu- en efficiëntiewinsten op, en uiteraard zijn het net die winsten die bedrijven over de streep trekken. Dat blijkt ook uit de getuigenis van een Genkse brood- en banketbakker naar aanleiding van de Sorteert Meer-campagne (p. 6).

Een gezonde bodem is de basis van een gezonde leefomgeving. We moeten dus allemaal een beetje meer bodembewust worden. Deze OVAM.link wil daarbij helpen. Veel leesplezier!

Jan Verheyen, woordvoerder

4

Fabrieksterreinen
bruisen straks
opnieuw van leven

6

Bakkers en horeca
gaan meer afval
sorteren

7

Olense bedrijven
wisselen afval uit

Vlaanderen
is materiaalbewust

Voortrekker van het Vlaamse bodembeleid
geïnterviewd door zijn jongste collega

Nieuwkomer meets pionier

In 1995 keurde het Vlaamse Parlement het eerste bodemsaneringsdecreet goed. Eddy Van Dyck, nu afdelingshoofd bodembeheer bij de OVAM, was daar toen nauw bij betrokken. Op de kop af 20 jaar later vraagt Eva Bellemans, de jongste bodemmedewerker van de OVAM, deze pionier de oren van het hoofd over de wortels van het Vlaamse bodembeleid. “Dankzij het bodemdecreet zijn circa 4.000 terreinen gesaneerd. Op al die plekken kunnen mensen vandaag opnieuw wonen, werken en naar school gaan.”

20 jaar bodemdecreet

1995

22 februari 1995
Het Vlaamse Parlement keurt het bodemsaneringsdecreet goed.

2000

30 juni 2000
Bekaert ondertekent de eerste bedrijfsspecifieke overeenkomst.

Eva Bellemans: Eddy, in de wandelgangen van de OVAM word je de pionier van de Vlaamse bodemwetgeving genoemd. Terecht?

Eddy Van Dyck: "Ik zou eerder zeggen dat ik één van de pioniers ben. Voor ik bijna dertig jaar geleden bij de OVAM begon, was ik als hydrogeoloog aan de slag bij de Universiteit Gent. Daar heb ik meegewerkt aan de eerste bodemonderzoeken én de eerste bodemsanering in Vlaanderen. Dat was inderdaad pionierswerk. Ik herinner me dat we een drijfvlag olie uit de bodem moesten oppompen. We merkten al snel dat het rubber van de pomp wegteerde. We moesten dus op zoek naar een robuuster exemplaar, en dat werd een teflonpomp. Zo ging dat bij elke stap: we probeerden een techniek uit en stelden die al doende bij. Op die manier heb ik de eerste technieken voor bodemonderzoek en bodemsanering mee uitgewerkt."

"In 1987 ben ik bij de OVAM begonnen als bodemspecialist. In die tijd konden we alleen terugvallen op het afvalstoffendecreet, en dan vooral op het artikel 21 §2c, dat ons toeliet afvalstoffen van een onderneming te verwijderen. Dat werd al snel aangevuld, zodat we ook verontreinigde bodems konden aanpakken die een risico inhielden voor het milieu en de volksgezondheid. Op die manier hebben we toen voor het eerst in Vlaanderen verontreinigde bodems kunnen saneren."

"In twintig jaar tijd zijn meer dan 4.000 zwaar verontreinigde terreinen gesaneerd."

Eddy Van Dyck, afdelingshoofd bodembeheer bij de OVAM

Eva Bellemans: Herinner je je de allereerste bodemsanering door de OVAM nog?

Eddy Van Dyck: "Dat was de sanering van de arseenfabriek in Bocholt. Die fabriek dateerde uit het jaar 1897. In 1971 sloot ze de deuren en werden de terreinen verkocht. Toen bleek dat er in en zelfs op de bodem meer dan 500 ton arseen zat, een stof die kankerwekkend is als ze wordt ingeademd. Omwonenden kregen de raad geen bladgroenten meer te kweken en leidingwater te gebruiken."

"Er was direct gevaar voor de volksgezondheid en het milieu, dus wij wilden die verontreiniging zo snel mogelijk aanpakken. Maar de eigenaars hielden ons tegen. Het argument van hun juristen: het artikel 21 §2c bood te weinig juridische grond voor een groot-scheepse saneringsoperatie."

Eva Bellemans: Er was dus nood aan een nieuwe bodemwet. Kwam die er zonder slag of stoot?

Eddy Van Dyck: "De affaire-Bocholt was het begin van een jarenlang juridisch steekspel tussen de eigenaars van de terreinen en de OVAM. Al die tijd kon de sanering niet uitgevoerd worden. Die zaak heeft bij de politici het besef doen groeien dat de juridische basis voor bodemsanering veel te mager was. Er is toen een commissie opgericht, de commissie-Bocken, met professoren van alle Vlaamse universiteiten. Zij gingen te rade bij de OVAM en legden hun oor te luisteren in het buitenland, tot in de Verenigde Staten toe. Op basis van die input hebben ze dan het allereerste bodemsaneringsdecreet uitgewerkt. In 1995 werd dat door het Vlaamse Parlement goedgekeurd."

Eva Bellemans: Hoe heeft dat bodemdecreet het leven in Vlaanderen verbeterd?

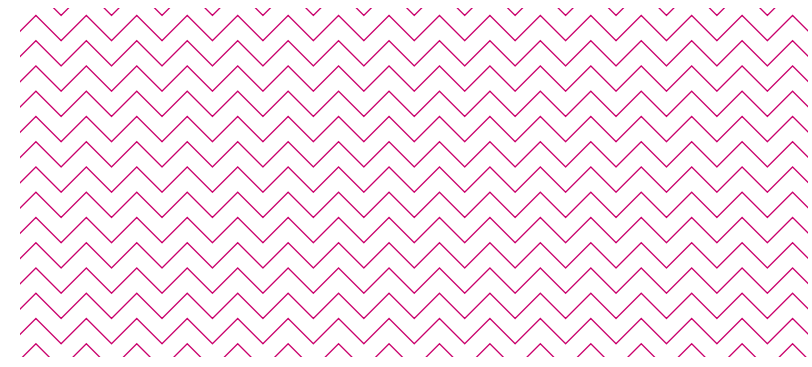
Eddy Van Dyck: "In twintig jaar tijd zijn meer dan 4.000 zwaar verontreinigde terreinen gesaneerd. Op al die plaatsen kunnen mensen nu weer wonen, werken, zich ontspannen of naar school gaan. Op en in die zuivere bodems kan opnieuw voedsel en drinkwater geproduceerd worden. Een schone bodem is ook een opsteker voor de biodiversiteit."

"De Vlaming is zich er vandaag ook veel meer van bewust dat een zuivere bodem belangrijk is. Iedereen die een huis koopt, krijgt immers een bodemattest dat de koper informeert over de bodem en aanmoedigt om er zorg voor te dragen. Tot de jaren zestig van de vorige eeuw was het nog gangbaar om verontreiniging onder de grond te stoppen. Nu beseffen alle Vlamingen dat zoiets zware gevolgen heeft voor het milieu en onze gezondheid."

Eva Bellemans: Je bent ooit, net als ik, als bodemmedewerker begonnen bij de OVAM. In hoeverre lijkt mijn job nu nog op die van jou twintig jaar geleden?

Eddy Van Dyck: "Er zijn toch grote verschillen. Jij beheert vandaag pakweg duizend bodemdossiers, ik had er een tiental. In die tijd deed ik soms zelf het bodemonderzoek: ik nam stalen van de vervuilde bodem en liet die analyseren. Voor die taken doen we nu een beroep op erkende bodemdeskundigen."

"Vóór 1995 bestonden er nauwelijks procedures voor het uitvoeren van bodemonderzoeken en saneringen. Ook de inventarisatie van verontreinigde sites stond nog in de kinderschoenen. Om je een idee te geven: toen ik in 1987 begon, bestudeerden we amper een stuk of tien verontreinigde terreinen. In de jaren daarop hebben we volop ingezet op inventarisatie. Onze eerste inventaris telde 500 dossiers. Nu zitten er 40.000 risicogronden in onze database. Maar we zijn er nog niet. We schatten dat er in Vlaanderen in totaal 85.000 terreinen zijn waar ooit bodembedreigende

activiteiten hebben plaatsgevonden die mogelijk verontreiniging hebben veroorzaakt. Voor ongeveer een zesde daarvan zal een sanering nodig zijn."

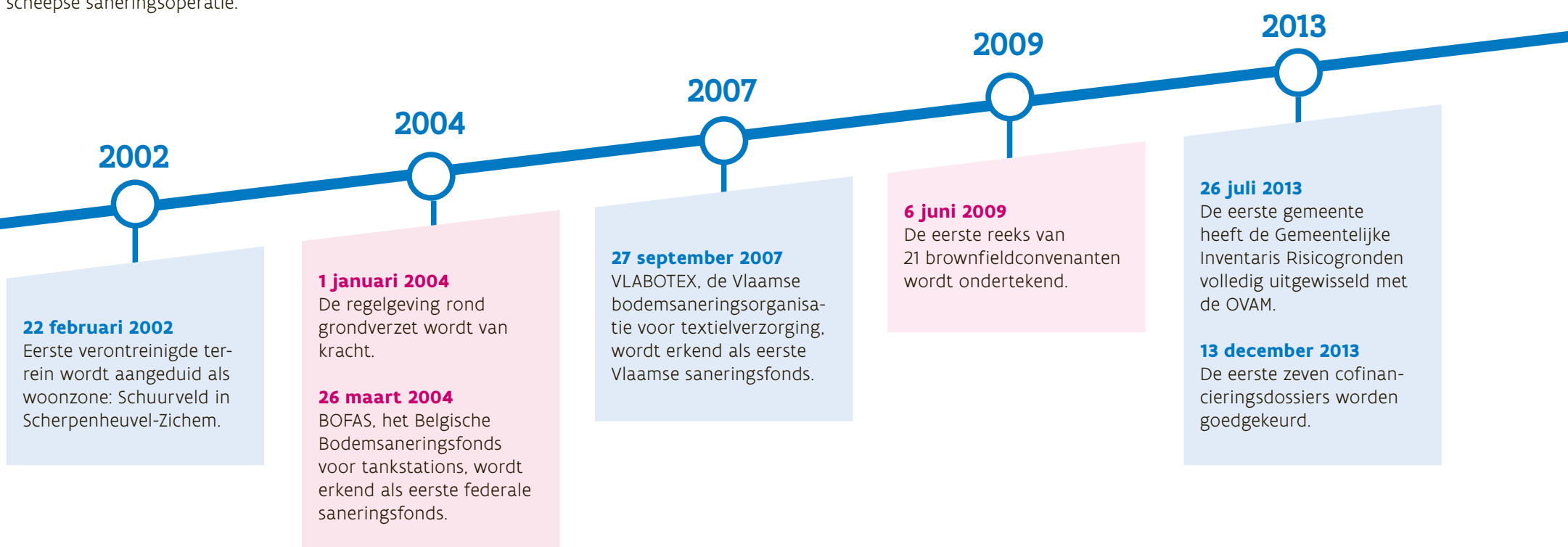
"De Vlaming beseft nu dat een zuivere bodem belangrijk is."

Eddy Van Dyck, afdelingshoofd bodembeheer bij de OVAM

Eva Bellemans: Bevat het bodemdecreet nu niet te veel procedures die de sanering vertragen?

Eddy Van Dyck: "Dat zou kunnen, al komt planmatig werken de efficiëntie beslist ten goede. We onderzoeken momenteel hoe we onze manier van werken kunnen verbeteren om tegen 2036 voor alle historische bodemverontreinigingen de sanering minstens op te starten. Onze huidige aanpak is zeker niet de enige manier om die deadline te halen. Daarom bekijken we hoe het nog beter kan. We zullen vooral nog efficiënter moeten werken. Het optimalisatieproject dat momenteel loopt, zal uitwijzen welke prioriteiten we moeten leggen en welke structurele aanpassingen aan de bodemwetgeving nodig zijn."

"Daarnaast hoop ik dat alle Europese lidstaten het eens worden over een Europese kaderrichtlijn voor bodem. Bodemverontreiniging is wel degelijk een grensoverschrijdend probleem: grondwater en opwaaiend stof stoppen nu eenmaal niet aan de grens. Vlaanderen heeft de voorbije jaren in Europese kringen ingezet op een Europees wetgevend kader, maar niet alle landen zijn daarvoor te vinden. De Verenigde Naties hebben 2015 uitgeroepen tot Internationaal Jaar van de Bodem: ik hoop dat de geesten dit jaar zullen rijpen."

Fabrieksterreinen bruisen straks opnieuw

Van stadskanker naar appartement met uitzicht

In een oksel van de Schelde in Oudenaarde is het straks idyllisch wonen en werken met uitzicht op de rivier. In het voorjaar van 2015 pakte de OVAM er een zwaar verontreinigde stadskanker aan. Die sanering stemde ze slim af op de veelbelovende bouwplannen.

Op de plek waar de Schelde in Oudenaarde afbuigt in een dode arm, ligt de Scheldekop, een stukje stad dat omarmd wordt door water. Een toplocatie voor een appartement met uitzicht op de Schelde, zou je denken, maar jarenlang was niets minder waar. Dertig jaar lang stonden hier leegstaande en verloederde fabrieksgebouwen als stille getuigen van het industriële verleden van de stad. Maar niet lang meer, want Oudenaarde heeft grootse plannen met het gebied, vertelt stadsarchitect **Gudrun Verschueren**. "Er komen drie nieuwe gebouwen met appartementen, woningen, kantoren en kleine handelszaken én het nieuwe gerechtsgebouw van de stad. Bewoners en bezoekers parkeren ondergronds, zodat het omliggende woonerf autoluw wordt. Langs de kaaien komen promenades waar toeristen en bewoners kunnen flaneren en de Schelde van dichtbij beleven."

De herinrichting van de Scheldekop is het sluitstuk van een grootschalig stadsvernieuwingsproject in Oudenaarde, dat de rivier opnieuw wil verbinden met het stadsleven. Gudrun Verschueren:

"Oudenaarde leefde met haar rug naar de Schelde. De rivier was een barrière tussen twee stadsdelen: het centrum en Pamele. Die hebben we nu verbonden met een nieuwe voetgangers- en fietsersbrug. Langs de oever werden fiets- en wandelwegen aangelegd waar inwoners kunnen genieten van het water en het groen."

Brownfieldconvenant

Om de herontwikkeling van de site te versnellen, sloot de Vlaamse Regering een brownfieldconvenant af met alle betrokken partijen. Het gaat om het stadsbestuur van Oudenaarde, de OVAM (die zal instaan voor de sanering), het departement Ruimtelijke Ordening, de projectontwikkelaars (verenigd in de NV Scheldekop) en alle eigenaars van gronden op de site: Regie der Gebouwen, de Federale Overheidsdienst Justitie, de Federale Overheidsdienst Politie, de stad Oudenaarde en Waterwegen en Zeekanaal.

Gudrun Verschueren: "Een brownfieldconvenant biedt de mogelijkheid om de herontwikkeling van een site sneller in gang te zetten. Zonder die overeenkomst zat het dossier nu nog in het slop. Alle partijen hebben duidelijke afspraken gemaakt over de aanpak van de sloop van de leegstaande gebouwen, de bodemsanering en de bouw. Wat moet er gebeuren en wanneer? Wie doet wat en wie financiert welke stap? Op die manier hebben we een oplossing uitgedokterd waar iedereen zich in kon vinden."

Teer en cyanide

Voor de Scheldekop haar nieuwe bewoners kan verwelkomen, moet de site grondig worden gesaneerd. **Kathleen De Muer** van de OVAM: "Vroeger stond hier een gasfabriek, waar gas werd gewonnen uit steenkool. Daardoor zijn grote hoeveelheden schadelijke stoffen zoals teer en cyanide in de bodem beland. Die hebben de grond en het grondwater sterk verontreinigd. Een grondige sanering van het verloederde terrein was broodnodig."

Begin dit jaar ging de OVAM van start met de sanering. Daarbij worden de grond en het grondwater gesaneerd tot er geen risico's meer zijn voor de volksgezondheid en het milieu. De verontreinigde bodem werd afgegraven en afgevoerd voor verwerking.

Bouwplannen

Bij de sanering werd meteen ook rekening gehouden met de bouwplannen. Kathleen De Muer: "Na een ontgraving vullen we de site doorgaans op met zuivere grond. Maar op de plek waar straks de gebouwen verrijzen, heeft dat niet veel zin: de bouwheer moet er immers opnieuw graven om de ondergrondse parking aan te leggen. En waar straks de groenzone rond de gebouwen komt, graven we de verontreiniging iets dieper weg, zodat we rekening houden met de plannen voor de heraanleg. Door op voorhand goed te overleggen, besparen alle partijen heel wat kostbare tijd en geld."

van leven

Schoolvoorbeeld van inbreiding

Op een steenworp van het centrum van Boechout ligt een terrein van 5 hectare er verloederd bij. Tot 2012 was hier het metaalbedrijf BMT actief. De erfenis in de bodem: zware metalen, chloriden, vluchtige organochloorverbindingen. Maar niet lang meer: op de gesaneerde bodem komen extra klassen voor het Sint-Gabriëlcollege, nieuwe woningen en cafés en restaurants.

Vlak bij het station, en op een boogscheut van het centrum van Boechout: het vroegere terrein van Baume, Marpent & Thirion, kortweg BMT, is uitstekend gelegen. Dat was ook de gemeente Boechout en projectontwikkelaar Gands niet ontgaan. Toen de fabriek in 2012 na bijna negentig jaar de deuren sloot, vonden zij al snel een nieuwe bestemming voor het terrein: een groen woonproject midden in het dorp, vlot bereikbaar met de fiets en het openbaar vervoer, en met ruimte voor handelszaken, een crèche, horeca en een uitbreiding van de nabijgelegen school. Kortom, een schoolvoorbeeld van inbreiding. Daarbij worden de gaten in bebouwde gebieden opgevuld, in plaats van nieuwe groene ruimte aan te snijden.

Projectontwikkelaar Gands nam de bodemsanering over van eigenaar BMT. Op die manier stemmen ze de sanering van de site af op de herbestemming, volgens de principes van geïntegreerd saneren. De ontgraving van de verontreinigde grond verloopt in fases, synchroon met de bouwplannen. Dat biedt heel wat voordelen. De verontreiniging met zink ligt bijvoorbeeld ter hoogte van de geplande ondergrondse parkeergarages. In plaats van daar twee keer te graven, worden de werken nu op elkaar afgestemd.

Brownfields aanpakken?

De OVAM zet een korf vol instrumenten in om verontreinigde brownfields (verlaten, vervallen of onderbenutte bedrijfsterreinen) of blackfields (terreinen die dermate verontreinigd zijn dat de markt niet in staat is het probleem alleen op te lossen) versneld te saneren en er de herontwikkeling te stimuleren. Het gaat over grote voormalige industriële sites, maar evengoed over kleine sites in stadscentra of in de stadsrand.

Wilt u de herontwikkeling van zo'n terrein samen met de OVAM aanpakken? Neem dan contact op via brownfields@ovam.be of blackfields@ovam.be.

Administrateur-generaal Henny De Baets over het nieuwe Strategisch Plan van de OVAM

“We spelen in op een veranderende wereld”

Flashback naar oktober 2009. In de allereerste editie van het gloednieuwe magazine OVAM.link stelt de OVAM haar Strategisch Plan voor. Een plan dat resoluut de kaart trekt van duurzaam materialenbeheer, en herontwikkeling en efficiënt ruimtegebruik centraal stelt in het bodembeheer. Vijf jaar en vijftien edities van OVAM.link later zet een nieuw Strategisch Plan de krijtlijnen voor de periode 2015 tot 2020 uit.

Waar moet Vlaanderen over vijf jaar staan?

Henny De Baets: “De weg die we in 2009 ingeslagen zijn, was de juiste. De omslag naar een duurzaam beheer van materialen hebben we grotendeels waargemaakt. Denk maar aan het Materialendecreet, het Vlaams Materialenprogramma en tal van andere initiatieven en instrumenten die de transitie naar een kringlooeconomie mee op gang helpen. Ook de verruiming van het bodembeheer zetten we voort: door verontreinigde bodems te saneren, recyclen we ruimte om te wonen, naar school te gaan en te werken! En ruimte is, net zoals vele materialen, een schaarse grondstof in Vlaanderen. Tegelijk leggen we ook een aantal nieuwe klemtonen. Klemtonen die inhaken op trends en evoluties in de samenleving en op het beleid van de Vlaamse Regering.”

Wat zijn die evoluties dan en hoe haakt de OVAM erop in?

Henny De Baets: “De strijd tegen de klimaatwijziging staat – terecht – steeds meer op het voorplan. Het afval- en materialenbeheer kan daar een belangrijke rol in spelen. Door gebruikte materialen te recyclen en te hergebruiken, verlagen we de CO₂-uitstoot significant. Onderzoek heeft aangetoond dat het mogelijk is om burgers en bedrijven tegen 2022 nog 15% meer te laten recyclen.”

“Het Vlaams Materialenprogramma op zijn beurt haakt in op de toegenomen aandacht voor economische reconversie en de zoektocht naar jobs. De transitie naar een kringlooeconomie kan tot 27.000 jobs opleveren, becijferde de KU Leuven vorig jaar nog. En de territoriale ontwikkelingsplannen van oude industriële regio's als Genk of de Brusselse noordrand bieden kansen voor het materialen- en het bodembeheer.”

“Bodembeheer en -sanering zullen de volgende jaren overigens helemaal in het teken van maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen staan, met steun voor bedrijven en scholen en nieuwe oplossingen voor particulieren zoals de oprichting van een stookoliefonds.”

Opvallend: het nieuwe plan besteedt ook uitgebreid aandacht aan de OVAM als organisatie.

Henny De Baets: “Ja, en dat is niet toevallig. We willen een relevante en wendbare overheidsorganisatie zijn die snel en adequaat inspelt op de veranderende wereld om ons heen. En dat kan alleen door sterk in te zetten op talent en innovatie, op heldere communicatie en op een efficiënt informatiebeheer waarbij de klant centraal staat.”

Het Strategisch Plan 2015-2020 van de OVAM kunt u downloaden via www.ovam.be/over-ons

Bakkers en horeca gaan meer afval sorteren

De komende jaren moeten we met z'n allen 15 procent minder restafval produceren. Hoe we die ambitieuze doelstelling moeten waarmaken? Door afval nog beter selectief in te zamelen, te recyclen en te hergebruiken. Onder meer in de horeca en bij bakkers is er nog ruimte voor verbetering. De sectorfederaties reageerden enthousiast op het voorstel om samen actie te ondernemen.

Gunther Dieltjens, uitbater van Grand Café Horta en Het Pomphuis in Antwerpen

“We vragen herbruikbare verpakkingen aan onze leveranciers”

“In horecazaken bestaat het grootste deel van het verpakkingsafval uit papier en karton. Ook in onze restaurants maakt dat een groot deel van het afval uit. Papier, karton en glas zamen we dan ook selectief in. Daarvoor gebruiken we aparte containers, die met regelmaat worden geleid.”

“Om onze afvalberg verder te verkleinen, vragen we onze leveranciers om zoveel mogelijk herbruikbare of retourverpakkingen te gebruiken. Zo wordt ondertussen een groot deel van onze groenten en fruit in plastic bakken geleverd. Hetzelfde geldt voor onze visleveringen.”

14 miljoen ton: zoveel afval produceerden alle Vlaamse bedrijven samen in 2012. Dat is bijna 1 miljoen ton minder dan het jaar voordien en 6 miljoen ton minder dan in 2005. Spectaculaire cijfers, maar het kan nog beter. Tijd dus om opnieuw een versnelling hoger te schakelen, want tegen 2022 moeten alle Vlamingen 15 procent minder restafval produceren.

In 2014 onderzocht de OVAM welke sectoren hun afval nog beter selectief kunnen inzamelen. Uit die studie bleek dat er in de horeca en bij warme bakkers nog ruimte voor verbetering is. Daarop nodigde de OVAM de sectorfederaties Horeca Vlaanderen en Bakkers Vlaanderen uit om samen te werken. Met hen bekeek de OVAM hoe horeca-uitbaters en bakkers

aangemoedigd kunnen worden om meer afval te sorteren.

Het resultaat is een communicatiecampagne op maat van beide doelgroepen. De komende maanden lezen bakkers en horeca-uitbaters in hun ledenbladen getuigenissen en concrete tips over hoe ze afval apart kunnen inzamelen. **Dimitri Strybos** van de OVAM: “Ervaring met eerdere campagnes leerde dat het zinvol is om nauw samen te werken met de sectorfederatie. Een boodschap die via de sector wordt uitgestuurd, is geloofwaardiger en bereikt meteen de juiste mensen. De federaties weten zelf ook beter wat werkt en niet werkt bij hun leden en welke communicatiekanalen het meest geschikt zijn.”

Bart en Peter Tomassen van Brood & Banket Tomassen in Genk

“Afval sorteren komt goedkoper uit”

“Sinds 2013 moeten alle bedrijven in Vlaanderen hun pmd apart inzamelen en een contract afsluiten met een afvalophaler. Wij hebben toen in één beweging uitgezocht of we ook andere afvalfracties konden sorteren. Sindsdien zamelen we ook plastic folies en organisch afval zoals deegresten en oud gebak apart in. Dat loont, want daardoor is onze hoeveelheid restafval fel gekrompen: vroeger moest die container wekelijks opgehaald worden, nu is dat nog maar eens om de drie weken. In totaal komt het goedkoper uit, hebben we berekend. Selectief inzamelen vraagt wel iets meer werk dan alle afval in één vuilnisbak te gooien, maar die extra werklast valt al bij al goed mee.”

“Het meeste restafval wordt vandaag verbrand, terwijl er in ons geval nog veel recycleerbare fracties tussen zitten. Die vaststelling, in combinatie met de lagere afvalfactuur en de bescheiden extra inspanning, trok ons over de streep om meer te gaan sorteren. Zo dragen we ons steentje bij aan het milieu en sparen we tegelijk geld uit.”

Olense bedrijven wisselen afval uit

Als schrijnwerker Frank Martens een dressing op maat maakt, belandt gemiddeld 16 procent van het hout in zijn afvalcontainer. Een kilometer verderop heeft bouwbedrijf Beneens nood aan houtsnippers voor zijn verwarmingsketel. De oplossing lag voor de hand: straks wisselen de concullega's hun afval uit. Die *match* kwam er dankzij Ecoclusters. In dat proefproject test de OVAM hoe bedrijven die in elkaars buurt zitten materiaalstromen kunnen uitwisselen.

Bedrijven kunnen aanzienlijke winsten boeken als ze efficiënt met materialen omgaan. En dat is nodig, want grondstoffen worden schaarser en duurder. Wat voor het ene bedrijf een afvalstroom is, kan een grondstof of een energiebron zijn voor het andere. Maar hoe weten die bedrijven elkaar te vinden? Om uitwisseling mogelijk te maken wil de OVAM ecoclusters uitbouwen. Zo'n ecocluster is een groep van naburige bedrijven die samenwerken rond materialen. Dat kan op vele manieren: bedrijven kunnen hun afval collectief inzamelen en laten ophalen, reststromen uitwisselen of bekijken hoe ze grondstoffen efficiënter kunnen inzetten door hun producten meteen een ecologisch design te geven.

Hoe die ecoclusters opgezet kunnen worden, dat testte de OVAM in 2014 uit in het proefproject 'Uitbouwen van ecoclusters en industriële symbioseprojecten'. Zeven kmo's van hetzelfde bedrijventerrein in Olen namen deel aan het project, in samenwerking met de intercommunale IOK en de gemeente Olen. Om te beginnen doorliep elk bedrijf de materialenscan: een screening die ondernemingen toont hoe ze materialen efficiënter kunnen inzetten en wat dat opbrengt.

Frank Martens van Interieurbouw Martens: "Ik schrok toch wel toen ik zag hoe groot mijn afvalberg is. 16 procent van al het hoogwaardige hout dat ik jaarlijks aankoop, belandt bij het afval. Bovendien betaal ik elke maand een vast bedrag om mijn afval te stoceren en te laten ophalen."

Biomassaketel

Vandaag is houtafval dus nog een kostenpost voor Frank Martens, straks gebruikt zijn buur en concurrent Beneens de houtresten om elektriciteit op te wekken en de gebouwen te verwarmen. Milieucoördinator **Dirk Boeckx**: "In ons bedrijf staat een grote biomassa-ketel die draait op snippers van onbehandeld hout. Via het Ecoclusters-project kwamen we in contact met zes houtverwerkende bedrijven uit de regio, waaronder Interieurbouw Martens. Hun houtafval kunnen wij nuttig inzetten om groene energie op te wekken. Dat is ook voor hen voordelig: wij zorgen voor een container waarin zij hun afval kunnen opslaan en halen het gratis op."

Beneens en Martens vonden elkaar tijdens een netwerkdag voor de zeven deelnemende bedrijven. Dirk

Boeckx: "Al snel bleek dat het ook interessant kan zijn om onze machines voor houtbewerking te delen met schrijnwerkers uit de buurt. Zij hebben niet de financiële slagkracht om alle machines aan te kopen, noch het personeel om ze te bedienen. Onze machines zijn niet constant in gebruik. Op momenten dat ze stilliggen, kunnen ze perfect gebruikt worden door andere schrijnwerkers of zelfs door scholen."

Het project bracht nog vijf andere sporen voor materiaalvalorisatie aan het licht. **Griet Goor** van intercommunale IOK: "Heel wat bedrijven weten bijvoorbeeld geen blijf met hun klein gevaarlijk afval (kga): halfvolle verfpotjes, lege batterijen, kapotte spaarlampen... Het is duur om dat apart door de afvalophaler te laten ophalen, en daardoor belandt het al te vaak bij het restafval. Samen met de Olense bedrijven hebben we nu een oplossing uitgedokterd: IOK zal dat afval bij alle aangesloten bedrijven inzamelen. Die aanpak gaan we uitrollen voor alle bedrijventerreinen in de 29 gemeenten waar we actief zijn."

Het goede voorbeeld

Volgens Griet Goor schuilt er ook op andere bedrijventerreinen in Vlaanderen heel wat potentieel om ecoclusters op te zetten. "Willen we bedrijven overtuigen om dat potentieel aan te boren, dan moeten we hen van bij het begin duidelijk maken welk voordeel ze erbij kunnen hebben. Daarom zijn sprekende voorbeelden zoals die uit Olen zo belangrijk."

Is een bedrijf bereid om te bekijken hoe het zijn materialen samen met andere bedrijven nuttig kan inzetten, dan is de materialenscan een cruciale stap. "Om synergieën op te sporen is het belangrijk om in kaart te brengen welke materialen in en uit het bedrijf stromen", aldus Griet Goor. "Maar minstens even belangrijk zijn de netwerkmomenten waarop bedrijven samen uitzoeken hoe ze hun materialenstromen nuttig kunnen inzetten. Die informele uitwisseling leverde in het proefproject de beste ideeën op voor uitwisseling en samenwerking. Hoe meer bedrijven eraan deelnemen, hoe groter de kans op een match."

Naast die lokale matchmaking draait de OVAM mee in een symbioseplatform voor de uitwisseling van reststromen op Vlaams niveau. Het platform brengt bedrijven samen die elkaars reststromen als grondstof kunnen inzetten.

Meer info over ecoclusters en het symbioseplatform vindt u op www.ovam.be/ecoclusters-bevordering-van-industriële-symbiose.

Goed geplaatste vuilnisbakken houden de buurt proper

Zwerfvuil, buurtbewoners die huishoudelijk afval in en bij de publieke vuilnisbakken storten: heel wat gemeenten kampen met afval waar het niet hoort. Dat is ook veel van hun inwoners een doorn in het oog. De gemeenten Beringen en Deerlijk vatten de koe bij de horens en wisten het tij te keren met een doordacht vuilnisbakkenplan.

Meer weten?

De OVAM is geïnteresseerd in uw vragen, opmerkingen en suggesties.

Schrijf ons via
ovam.link@ovam.be

 www.facebook.com/ovam.be

 @PersAtOVAM

Colofon

Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur: Jan Verheyen - Redactieraad: Patriek Casier, Sofie De Keyser, Willy Sarlee, Els Van Camp, Anne Vandeputte en Caroline Van Gool. Redactieadres: OVAM, Stationsstraat 110, 2800 Mechelen. ovam.link@ovam.be - Foto's: Bart Lasuy, ILD nv, OVAM, bakkerij Tomassen. Redactie en realisatie: www.pantarein.be. Wettelijk depotnummer: D/2015/5024/04 - Oplage: 3250 ex. - De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van de OVAM. Gegevens uit deze nieuwsbrief mag u overnemen mits de bron wordt vermeld. De OVAM en de bij deze uitgave betrokken redactie en medewerkers aanvaarden geen aansprakelijkheid voor gevolgen die zouden kunnen ontstaan uit het gebruik van in deze uitgave opgenomen informatie.

Annie Vanschooren, milieuambtenaar Beringen

“Weg met de wildgroei aan vuilnisbakken”

“Beringen telde tot voor kort niet minder dan 500 vuilnisbakken, verspreid over de stad. Onze reinigingsdienst stak er veel tijd in om die allemaal wekelijks te ledigen. Bovendien merkten we dat er al te vaak huisvuil in de publieke vuilnisbakken belandde.”

“Eind 2012 zette de gemeente een visie op papier over het vuilnisbakkenbeleid: op welke locaties zijn vuilnisbakken aangewezen en hoeveel zijn er nodig?”

“De volgende stap was om alle vuilnisbakken binnen de gemeentegrenzen in kaart te brengen. Die inventarisatie legden we naast onze visie. Zo kregen we een zicht op welke vuilnisbakken op termijn moeten verdwijnen. We pakken wijk per wijk aan en we communiceren ruim op voorhand voor we een vuilnisbak weghalen. Zo hangen we er een affiche naast die uitlegt waarom de vuilnisbak moet verdwijnen. En in een bewonersbrief brengen we de omwonenden op de hoogte. Tijdens die hele operatie verkleinen we ook de opening van de bestaande vuilnisbakken, zodat huisvuil er niet meer in past.”

“We hebben ondertussen ongeveer een derde van alle wijken op die manier onder handen genomen en ik moet zeggen dat de aanpak werkt. De wijken en pleinen liggen er netjes bij en er is niet meer zwerfvuil dan voordien. Ook belandt er opmerkelijk minder huisvuil in de vuilnisbakken.”

“Andere gemeenten die hun afvalbeleid willen bijsturen, zou ik aanraden om van bij het begin alle partijen erbij te betrekken: de milieudienst, de reinigingsdienst, de gemeenschapswachten... Door goed en geregeld te overleggen, krijgen we iedereen mee in het verhaal en dat komt de efficiëntie ten goede. Ook belangrijk: beslis bij de aanleg van nieuwe wijken of pleinen zelf over de plaats waar vuilnisbakken moeten komen. Laat dat niet over aan de architect of aannemer.”

Olivier Adams, milieuambtenaar Deerlijk

“Een chip in iedere vuilnisbak”

“Vóór 2013 hadden we eigenlijk geen idee hoeveel vuilnisbakken onze gemeente telde en hoe vaak die gebruikt werden. Ze werden gewoon elke week geleidigd, of ze nu vol waren of niet. Dat kon efficiënter, beseften we. Daarom zijn we meegestapt in het project ‘Nette Regio’ van de intercommunale IMOG.”

“IMOG heeft alle vuilnisbakken in Deerlijk uitgerust met een chip. Die registreerde hoe snel ze vol raakten en hoe vaak ze geleidigd werden. In 2013 hebben we al die gegevens grondig geanalyseerd. Daaruit bleek dat de meeste vuilnisbakjes elke week voor minder dan de helft vol zaten. Alleen in het centrum en in de buurt van onze sportterreinen en de carpoolparking raakten ze sneller gevuld. Sommige vuilnisbakjes werden zelfs nauwelijks gebruikt. Met die informatie in de hand hebben we ons beleid bijgesteld. De meeste vuilnisbakken ledigen we nu nog maar om de twee weken. Alleen de meest gebruikte zijn één keer per week aan de beurt. En de vuilnisbakken waar haast geen afval in belandde, hebben we weggehaald. Dankzij de inventarisatie kunnen we de ophaalfrequentie perfect afstemmen op de vullingsgraad. Zo bespaart onze reinigingsdienst heel wat tijd, die ze nu gebruiken om de gemeente net te houden.”

Wilt u ook uw gemeente netter? Kijk op www.indevuilbak.be/ondersteuning voor praktische tips en ondersteuning.